

THEOLOGIA SYSTEMATICA

Lőrinczi Petra *

Budapest

A bővülködés-teológia észak-amerikai kezdetei, jellemzői és utóélete Dél-Koreában, David Yonggi Cho *A negyedik dimenzió* című könyvének tükrében**

1. A bővülködés-teológia eredete

Ebben a tanulmányban Kate Bowler és John Haller könyvei alapján igyekszem bemutatni a bővülködés-teológia eredetét, néhány jellegzetességét és nagy alakjait vizsgálom a legnagyobb dél-koreai karizmatikus egyház, a Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház kontextusában. A téma sokrétű és vallástudományi szempontból ellentmondásos, ugyanis míg a bővülködés-teológia és az azzal járó jelenségek, például az úgynevezett televíziós evangelizációk észak-amerikai jelleget mutatnak, addig egy felsőbb hatalomhoz való folyamodás jó egészségért vagy anyagi jólétért önmagában nem egyedi jelenség, ez ugyanis ez a vallások többségére jellemző. Kate Bowler szerint a bővülködés-teológiának három fő forrása van:

„A bővülködés-teológiát úgy kell elképzelnünk, mint három egyértelműen különálló, viszont egymást keresztező patakot: a pünkösdi mozgalom, az Új Gondolat Mozgalom [New Thought Movement],¹ valamint a pragmatizmus, az individualizmus és a felfelé irányuló társadalmi mobilitás evangéliuma.”²

---

* Lőrinczy Petra (Budapest, 1995. febr. 26.) a Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója. Disszertációját a dél-koreai Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház történetének témájában írja. A szerző fő kutatási területe a dél-koreai protestáns kereszténység, ezen belül pedig a pünkösdi és karizmatikus mozgalmak.

** Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. Bridge-Logos Publishers, South Plainfield, NJ 1979. Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 2. Bridge-Logos Publishers, South Plainfield, NJ 1983. Magyar fordítása: Cho, David Yonggi: *A negyedik dimenzió szellemi világa*. Ford. Péter Ha Yong-Dal, Budapesti Teljes Evangéliumi Gyülekezet, Budapest 1998.

¹ Ez a metafizikai elméletek és a protestáns kereszténység egyfajta ötvözetének tekinthető.

² Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*. Reprint edition. Oxford University Press, New York 2013, 11. Kate Bowler kanadai származású, protestáns teológiai hátterű

Az individualizmus, a pragmatizmus, az öntökéletesítés (“self-mastery”) vagy önsegítés műfaja (“self-help”) és egyéb jóléttel kapcsolatos témák a 19. század folyamán már egyértelműen jelentkeztek az amerikai gondolkodásban.³ Ezek mellett a technológiai és a tudományos fejlődés révén az eddig ismeretlen és beláthatatlan fizikai, biológiai és kémiai mechanizmusok a kauzalitás képében kezdték felfedni magukat a hétköznapi emberek előtt.⁴ Abban a történelmi kontextusban, amelyben az orvostudomány még nem tud minden esetben megoldást találni az emberek fizikai, egészségügyi problémáira, találkozhatunk Phineas Quimby (1802–1866), az amerikai mesmerizmus megalapítójának alakjával.⁵ Az egy időben lelkészként is tevékenykedő Quimby megismerte a német Franz Anton Mesmer⁶ tanait az animális magnetizmusról, és saját, különös gyógyulása révén arra a következtetésre jutott, hogy tulajdonképpen a “mind power”, az elme ereje a TBC legyőzését is lehetővé teszi. Ezt követően a mesmerizmus hirdetőjévé lett.⁷ Quimby hatására egyre elterjedtebbé vált a pozitív gondolkodás, valamint az az elv, amely szerint gondolataink hatást gyakorolnak testünkre.⁸ Az orvostudomány fejlődésének már a 19. században is látható jelei voltak, azonban a New Thought, az új gondolat mozgalom⁹ 19. századi kezdetei során nemcsak a szakma egységes szabályozásának hiánya, hanem a sikertelen gyógymódok is kedveztek az alternatív gyógymódok népszerűségének, például a homeopátiának, hidro-

---

kutató. A Duke Divinity School egyháztörténész professzora. Az itt feldolgozott kötet Bowler első munkája, amely témája miatt komoly médiafigyelmet kapott. Kanada és az Amerikai Egyesült Államok területén folytatta kutatásait, és különböző óriásgyülekezetek (“megachurches”) tagjaival és vezetőivel készített interjúkat. A 2018-as *Everything Happens for a Reason (and Other Lies I've Loved)* – [Minden okkal történik (és minden más hazugság, amelyet szerettem)] című munkája a *New York Times* bestsellere is lett. Elsőként dolgozta fel a „bővölködés-evangélium” (a továbbiakban: bővölködés-teológia) történetét.

³ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 2.

⁴ Uo.

⁵ Haller, John S.: *The History of New Thought: From Mind Cure to Positive Thinking and the Prosperity Gospel*. Foreword by Robert C. Fuller. Swedenborg Studies 21. Swedenborg Foundation Press, West Chester, PA 2012, 44.

⁶ Franz Anton Mesmer orvos és metafizikus volt. A mozgalom filozófiai háttere a következő gondolkodók felfogásán alapul: Theophrastus Paracelsus (1493–1541), Jan Baptista van Helmont (1579–1644), Robert Fludd (1574–1637), William Maxwell (1581–1641), Maximilian Hell (1720–1792). Ld. Dresser, Horatio W.: *A History of the New Thought Movement*. T. Y. Crowell, New York 1919, 25.

⁷ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 13.

⁸ Haller, John S.: *i. m.* 46.

⁹ Az Új Gondolat Mozgalom gondolkodók és metafizikai elméletek számos csoportját jelenti, amelyek az 1880-as évektől kezdve bukkantak fel folyamatosan, és váltak az elme erejének leg-erősebb képviselőivé és eszközeivé.

pátiának és a herbalizmusnak.¹⁰ Ezeket a módszereket számos formában alkalmazták napjainban is, követőiknek széles körű táborai pedig különféle spirituális irányzatokhoz is kötődnek.

1.1. *Mary Baker Eddy, a Christian Science alapítója*

Phineas Quimby nyomán Mary Baker Eddy, a 19. században élt amerikai protestáns keresztyén vallási vezető, a Christian Science (Keresztyén Tudomány) közösség megalapítója kidolgozta a saját krisztológiáját.¹¹ Ő tulajdonképpen Quimby gondolatait fejlesztette tovább, viszont radikálisabb irányba terelte azokat, a fizikai bajok kialakulását pedig kizárólagosan az elmében és a gondolkodásban rejlő hibás működésekkel magyarázta. Kate Bowler így foglalja össze Mary Baker Eddy teológiáját:

„Eddy azt tanította, hogy Jézus eljött, hogy megmentse a világot, azonban nem isteni mivolta révén, hanem a helyes gondolkodásmód tudásának átadása által. Jézus olyannak látta a földet, mint amilyen valójában: egy materiális látszatvilág, ahol az elme működése veszélyes félreértelmezésekre csábította az embereket. A keresztyénség szívében régen a tudás állt, és ezt tudást kell újra átadni a hívőknek az új elmét hasznosító tudományok révén.”¹²

Bár a fizikai valóság ilyen mértékű alábecslése nem volt vonzó a többség számára, a Mary Baker Eddy által behozott gondolkodás utat nyitott a New Thought Movement megjelenésének.¹³ Gondolatai tovább éltek és fejlődtek más protestáns igehirdetők és lelkészek gondolkozásában és teológiájában. Az Új Gondolat Mozgalom inkább szerteágazó metafizikai elméletek, imagyakorlatok és gondolkozásmódok összességének tekinthető, azonban van néhány olyan megragadható alapvonása, amely a mozgalom szívének és gerincének tekinthető. Bowler szerint az Új Gondolat Mozgalomnak három alapvető irányvonala van:

1. *Egység az isteni és az emberi között.* A szeparáció legfeljebb csupán egy bizonyos mértékig történt meg. Idetartozik az úgynevezett “high anthropology” (magas antropológia) elmélete és az emberi képességek „optimista” teológiája. Ez alapján az emberi potenciál tulajdonképpen bővíthető, és így a megváltást a fejlődésünk útján is elérhetjük. Fontos, hogy a megváltást magunk érzük el (szerezzük meg), ugyanis nem Jézus Krisztustól kapjuk.

¹⁰ Haller, John S.: *i. m.* 24.

¹¹ Uo. 63.

¹² Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 13.

¹³ Albanese, Catherine L.: *Physic and Metaphysic in Nineteenth-Century America: Medical Sectarians and Religious Healing.* In: *Church History* 55 (1986/4), (489–502) 501. Cambridge University Press, <https://doi.org/10.2307/3166370> (2023. szept. 13.).

2. *A fizikai világ csupán az elme projekciója.* Bár az Új Gondolat Mozgalom nem ragadja meg radikálisan a fizikai világot, mégis az elme produktumának tekintti azt.
3. *Az emberek Isten teremtő képességében részesültek, és ezt a gondolat révén tudják megtenni.* A pozitív gondolkodás pozitív, a negatív gondolkodás negatív körülményeket, eredményeket szül a fizikai világban.

A keresztyén gondolatok és a “mind power”, az elme ereje adta lehetőségek összefonódása Bowler szerint vagy keresztyén metafizika, vagy metafizikai jellegű keresztyénség létrejöttét eredményezte. Egyesek jobban, mások kevésbé igyekeztek kapcsolatot teremteni Krisztus és az emberi elme képességei és azok kihasználhatósága között. A gondolati láncolatban így érünk el a pünkösdi mozgalom határán elhelyezkedő Essek William Kenyon (1867–1948) hittérítőhöz, aki a *mind power* elméletet sikeresen építette be saját munkájába.

1.2. *Essek William Kenyon és az Új Gondolat Mozgalom*

Essek William Kenyon igen érdekes életutat járt be. Bár fiatalkorában gyülekezeti munkát vállalt, és már ekkor is tehetséges igehirdetőnek bizonyult, később szervkereskedelemmel is foglalkozott, és színészetet, valamint szónoklattan is tanult. A bostoni Emerson College of Oratory falain belül ismerkedett meg az Új Gondolat Mozgalommal, majd a korabeli kegyességi mozgalmak hatására kezdte el hittérítői pályafutását. Munkáját első feleségével, az 1914-ben elhunyt Evva Spurlinggel, utána pedig második feleségével, Alice M. Whitney-vel folytatta.¹⁴ Teológiáját a következő tételek jellemzik:

1. Noha az ember csontból és húsból van, lényege mégis a lélek (“spirit”).
2. Miután Ádám elbukott, jog szerint a Sátán nyert hatalmat fölötte. Így lett a Sátán az emberiség spirituális atyja, és ennek a szenvedés, a betegségek és a halál lett a következménye.
3. Krisztus nélkül az ember kizárólag az érzékelésétől függ. Platón barlang-hasonlata itt átvitt értelemben jelenik meg.
4. Ezek az érzékek azonban önmaguktól nem képesek felfogni, megismerni Isten áldását.
5. Krisztus feltámadása Isten spirituális természetével egyesítette az emberiség spirituális természetét, és ezzel visszaállította az emberek spirituális látóképességét és a törvény szerinti jogait a föld feletti uralomra.¹⁵ Az így tisztán látó hívek rendelkeznek azzal isteni joggal és a hatalommal, amely által uralmat gyakorolhatnak a fizikai világ fölött.

¹⁴ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 16.

¹⁵ Uo. 18.

6. Jézus halála és feltámadása megváltoztatta a hívők ontológiai állapotát, és ezáltal bizonyos jogoknak és privilégiumoknak lettek törvényes örökösei. Ilyen jogok és privilégiumok az egészség, a bővülködés és az üdvösség.¹⁶

1.3. *A gyógyulás, a prosperitás és a bővülködés teológiájának megszületése*

Bár a kezdetekben Essek William Kenyon nem teljesen volt nyitott a hit általi gyógyulás tekintetében, a már említett különös gyógyulása felkeltette érdeklődését és bizalmát a hit általi gyógyulás iránt, és erre a következtetésre jutott: a hit ereje abban segít, hogy felül tudjunk kerekedni az érzékeink által megélt nehézségeken. A gyógyulás képessége tulajdonképpen benne van az emberben, viszont érzékeink és fájdalmaink túlságosan is lekötnek minket. Így az, aki kellőképpen hisz, képes lesz felszabadítani önmagában ezeket a rejtett képességeket. Kenyon szerint a pozitív megerősítés módszere például üdvözlendő a keresztyén gondolkodásban:

„Bár Kenyon kifogásolta az Új Gondolat Mozgalom követői részéről tett »Jól vagyok, jól vagyok! Boldog vagyok, boldog vagyok!« kijelentéseket, ilyenkor nem a módszert kritizálta, hanem a felkiáltások tartalmát. Kenyon azt tanácsolta a hívőknek, hogy inkább ezt ismételgessék az előbbieik helyett: »Az Élő Isten gyermeke vagyok«. Ugyanis az Új Gondolat Mozgalom a megfelelő módszert alkalmazta, csak éppen hibás teológiai háttérrel. Isten nem csupán hívőket, hanem szószólókat keresett. Kenyon úgy gondolta, hogy még azok is részesülnek a pozitív gondolkodás adta előnyökből, akik még nem tértek meg Jézus Krisztushoz.»¹⁷

Kenyon hatása a mai napig érezhető a mozgalom számos irányzatán:

„Kenyon teológiája, ahogyan azt William Durham hangsúlyozza, hosszú távon komoly nyomot hagyott a pünkösdi ontológiai gondolkodáson. Az Egység Pünkösdi Mozgalmat követők (akik Jézust mint egyedüli Istent értelmezik) széles körben fogadták el mindazt, amit Kenyon a *Jézus csodálatos Neve* című kötetében írt le, mint ami pontos megfogalmazása volt annak, hogy egyedül Jézus az, akiben nyilvánvalóvá lett Isten hatalma.»¹⁸

Kenyon közvetlen hatása figyelhető meg Fred Francis Bosworth (1877–1958) evangélista munkásságában is, aki az Amerikai Egyesült Államok és Kanada területén evangelizált. Már az 1920-as évek során megfigyelhető volt az a jelenség,

¹⁶ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 18.

¹⁷ Uo. 20.

¹⁸ Uo. 21.

hogy a bővülködés és az egészség teológiáját hirdető prédikátorok a nagy tömegeket elérő telekommunikációs eszköz útján fordultak a hívők széles köréhez. Rádióműsört állított össze, majd megalapította a *National Radio Revival Missionary Crusaders* (A Nemzeti Ébredés Misszionárius Kereszteseinek Rádiója) nevű non-profit társaságot, és az 1930-as évek derekán már rendszeresen sugározta műsorát a Chicago környéki rádióállomásokon.¹⁹

Bosworth hitt az ima, a hit és az egészség minőségének korrelációjában, amely szoros összeköttetésben áll a megfelelő gondolkodásmód elsajátításával. A helyes gondolkodásmód tulajdonképpen egyenértékű a pozitív gondolkodással, viszont az utóbbi nem csupán optimista szemléletet jelent. Bowler a következő kritikai észrevételt teszi:

„A pozitív gondolkodást gyakran összetévesztik az optimizmussal, pedig az kifejezetten az elme erejét hangsúlyozza az anyag felett. A pozitív gondolkodás gondolata a monizmusra és a filozófiai idealizmusra támaszkodik, mikor azt állítja, hogy az élet megjutalmazza azokat, akik helyes gondolkodásmóddal bírnak. Szintetikus: a vallás, a pszichológia, az orvostudomány és az önsegítés keveredik benne. Akik a pozitív gondolkodást hirdették, tipikusan nem rendszeralkotó vagy filozófiai beállítottságúak voltak, hanem sokkal inkább népszerűsítő és cselekvő típusok. Az 1950-es évekre az elme erejének koncepciója a pozitív gondolkodás elvében öltött új alakot, és lett a népi vallásos képzelet és az amerikai bővülködési mozgalom egyik megalapozásává.”²⁰

Az egészség és az anyagi jólét a szélesebb értelemben vett pozitív gondolkodás fő tárgya, és ettől ennek a szemléletnek keresztyén adaptációja sem mentes. Russell Herman Conwell (1843–1925) baptista lelkész *Acres of Diamonds* című könyve (J. D. Morris and Co. Publishers, Philadelphia, New York–Chicago–San Francisco 1901) híres példája annak, hogy miben is áll a meggazdagodás evangéliumának hirdetése.²¹ Az Új Gondolat Mozgalom kereteiből viszonylag gyorsan nőtt ki a pszichologizáló agykontroll, valamint az önsegítés és a gondolat általi teremtés zsánere, és ezek nemcsak az Amerikai Egyesült Államokban terjedtek el gyors ütemben, hanem szerte a világban.

Bowler azt állítja könyvében, hogy a klasszikus bővülködés-teológia és szemléletmód a 2. világháborút követő időszak pünkösdi megújulási mozgalmi révén terjedt el a protestánsok, majd katolikusok kebelében.²² Az amerikai gazdasági

---

¹⁹ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 21.

²⁰ Uo. 31.

²¹ Uo. 32.

²² Uo. 41.

fellendülés,²³ a média és különösen a televíziós műsorok, a protestantizmus és a kapitalizmus weberi egysége és a karizmatikus mozgalom kezdetei mind közrejátszottak abban, hogy a bővülködés-teológia a protestáns fővonal, központi és leginkább meghatározó irányzatainak részévé válják Észak-Amerikában. A mozgalom legismertebb alakjai: James Gordon Lindsay (1906–1973), William Marrion Branham (1909–1965), Asa Alonso Allen (1911–1970), Kenneth Erwin Hagin (1917–2003), Granville Oral Roberts (1918–2009) és Pat Robertson (1930–2023). Ezek a lelkészek egyaránt rendelkeztek karizmával és kiváló szónoki képességgel, s ezek mellett jó érzékkel is ahhoz, hogy megtalálják a megfelelő médiumot, könyvet, rádiós vagy televíziós programot üzenetük közvetítéséhez.

Asa Alonso Allen látványos gyógyításával ragadta meg a hívők figyelmét és nyerte el tiszteletüket.²⁴ Főleg az ő személyéhez köthető a „Megérdemled, formálj rá jogot, követeld!” buzdítás, azaz a vallási kontextusban való követelés („claim”) gyakorlata is.²⁵ Ez a vallásos üzenet a fent említett jelentéstartalmakkal még napjaink motivációs kultúrájának is alapfogalma.

Granville Oral Roberts a rádiós és televíziós igehirdetés éllovasa volt. Az ő nevéhez köthető a János harmadik levele 2. versének („Szeretett testvérem, kívánom, hogy mindenben olyan jó dolgod legyen, és olyan egészséges légy, amilyen jó dolga van a lelkednek”²⁶) bővülködés-teológiai értelmezése, amelyet Yonggi Cho is gyakran idézett. Roberts „csodás” körülmények között fedezte fel János levelének ezt a versét: az asztaláról véletlenül leesett Bibliája ennél a levélnél nyílt ki, a tekintete pedig éppen ezen a versen akad meg.²⁷ Rádiós műsort vezetett

²³ Buchele, Robert: Economic Achievement and the Power of Positive Thinking. In: *The Journal of Human Resources* 18 (1983/3), (441–449) 45.

²⁴ A gyógyításról ld. bővebben: Brown, Candy Gunther. From Tent Meetings and Store-Front Healing Rooms to Walmarts and the Internet: Healing Spaces in the United States, the Americas, and the World, 1906–2006. In: *Church History* 75 (2006/3), 631–647. Ld. még Allen, Asa Alonso: Confidence in God. In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=7s1rYiPyHGk>. Allen, Asa Alonso: Miracle Service 1965–1970. In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=gyA8HaCi2Ug>. Allen, Asa Alonso: The Great I AM. In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=dkgSjfacAjo>. Allen, Asa Alonso: Who Can Heal the Sick? (RARE Footage). In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=oqY16TwxEIA> (2023. szept. 13.).

²⁵ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 48.

²⁶ A bibliai verseket a revidált Károli-féle fordítás szerint idézem, hasonlóképpen azokat az bibliai verseket is, amelyek az általam magyarul idézett idegen nyelvű irodalom szövegrészleteiben fordulnak elő.

²⁷ Roberts, Oral: *A Daily Guide to Miracles and Successful Living through Seed-Faith*. 1st published ed. Pinoak Publications, Tulsa, Okla. 1975, 35–37.

Healing Waters Magazine címmel és könyvet is *írt If You Need Healing – Do These Things* címmel.²⁸

A megújulási mozgalmak a prosperitás jeleinek tekintették a testi egészséget és a helyes erkölcsöket szem előtt tartó közösségi és magánéletet, de ezek mellett egyfajta gyakorlati mágikus gondolkodásmód is jelentkezett köreikben. A kor-szak más bővülködést hirdető lelkészei a gyülekezeti perselypénzzel és az adományokkal kapcsolatban hirdettek egyfajta isteni reciprocitást,²⁹ amely szerint az átadott hozzájárulások megtöbbszörözve térnek vissza az adakozókhoz (vö. Lk 6,38; Mk 10,23–31; Mal 3,10–11; Fil 4,19).³⁰ E sajátos teológiai felfogás következményét Eric K. Shaw ekként foglalta össze:

„Azok a gyülekezetek, amelyek a bővülködés üzenetét hirdetik, régóta megnyerték az olyan reménykedő embereket, akik Istent és a »jó életet« keresik. A bővülködés evangéliumának üzenetét így lehet a legegyszerűbben megfogalmazni a Biblia alapján: adj, és az visszatér hozzád. Ha valaki pénzt ajánl fel Istennek gyülekezete révén, az joggal várhatja, hogy pénzbeli adománya bőségesen megtérül. A szerencsére vagy a sorsra való támaszkodás helyett a bővülködés üzenete Isten természetfeletti támogatásával teremt közvetlen kapcsolatot az élet minden területén, de legfőképpen a gazdasági jólét vonatkozásában.”³¹

A második világháborút követő időszak kedvezett a bővülködés-evangélium népszerűsödésének. Azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a New Thought tovább élt a pozitív gondolkodásban és a “mind power” elméletben, más vallásokra és vallástalan életmód-tanácsadási irányzatokra is hatott, és komoly karriert futott be az amerikai protestáns keresztyén világon kívül is.³² A világ számos pontján, köztük hazánkban is közhellyé váltak olyan szófordulatok, mint a „gondolkodj pozitívan”, „ha rosszra gondolsz, akkor bevonzod azt” és a napjainkban igen népszerű, az angol nyelvből átvett „manifesztálás” (“manifestation”) kifejezés is.³³

²⁸ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 49.

²⁹ Premawardhana, Devaka: Transformational Tithing: Sacrifice and Reciprocity in a Neo-Pentecostal Church. In: *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* 15 (2012/4), (85–109) 98.

³⁰ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 49.

³¹ Shaw, Eric K.: Pennies from Heaven: An Integration of Cognitive Dissonance and Spiritual Frames in a Prosperity Church. In: *Sociological Focus* 34 (2001/2), (213–229) 213.

³² Haller, John S.: *i. m.* 243.

³³ Ld. 369 manifesztációs technika. In: *Prepok Zsuzsi coach*. https://www.youtube.com/watch?v=YdUYUk-a3_s (2023. szept. 13.). Prepok Zsuzsanna life coach (életvezetési tanácsadó) és manifesztációs szakértő.

Norman Vincent Peale (1898–1993) metodista, majd később református lelkész az egyik prominens példája a protestáns keresztyénség és a New Thought által képviselt tanok találkozásának.³⁴ Peale szerint Isten hatalma bárki számára elérhető a pozitív gondolkodás elvén keresztül, ezáltal pedig olyan előnyökhöz juthat el, mint az egészség, a magabiztosság és az üzleti éleslátás.³⁵ Peale ezen ideál eléréséhez szükséges technikáiban és praktikáiban sem tért el sokban más New Thought elveket hirdető társától, és a szó teremtő ereje, az ismételt imák³⁶ és a helyes, azaz negatív elemektől mentes gondolkodás áll tanításának közép-pontjában.³⁷ Ilyen jellegűek még a következő könyvek: Elmer L. Towns: *Say-It-Faith: You Can Know the Secret*. Tyndale House Publishers, Inc., Wheaton, Illinois 1983; Ronn Phillips – Ronnie Phillips Jr.: *The Power of Agreement: God's Secret to Your Successful Relationships with Friends, Family, and at Work*. Charisma House, 2014; T. L. Osborn: *Healing the Sick*. Harrison House Publishers, Tulsa, OK 1986³⁸ és több száz kötet ebben témákban.³⁹ John S. Haller velősen fogalmazza meg a 20. század önépítő és pozitív gondolkodáson alapuló médiatartalmainak kulturális hatását:

„A posztmodernizmus megérkezésével megsokszorozódott a New Thought üzenetét közvetítő médiumok száma, a hírességek és celebek üzérkedni kezdtek »titkaikkal«, »kulcsaikkal«, »törvényeikkel« és »lépéseikkel«, amelyek az egészséghez és a boldogsághoz segítették őket. Ezeket a praktikákat megismerhettük könyvekből, magazinokból, kompaktlemezből, videókból, beszélgetős műsorokból, információmorszákat kínáló reklámokból, találkozókön, kurzusokon, workshopokon, konferenciákon és bárhol az interneten. Ilyen köteteket és videókat ismerhetünk meg Stephen R. Covey, James Redfield, Deepak Chopra, Jon Mundy, Caroline Myss, Byron Katie, Rhonda Byrne és Eckhart Tolle munkásság a révén, amelyek jellemző példái lettek annak, hogy miként eresztett gyökeret a New Thought-féle önfelfedező praktika a hétköznapi gondolkodásban. Ezt a zsanert a személyes emberi léttapasztalat, például a látomások és az álmok jelentősége különíti el a modernitás materialista és redukcionista személyképétől, s ezzel üze-

³⁴ Haller, John S.: *i. m.* 240.

³⁵ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 57. Ld. Peale, Norman Vincent: *The Art of Living*. Abingdon-Cokesbury Press, New York–Nashville 1937. Uő: *You Can Win*. Abingdon-Cokesbury Press, New York–Nashville 1938. Uő: *The Power of Positive Thinking*. Prentice Hall, New York 1952.

³⁶ Haller, John S.: *i. m.* 240.

³⁷ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 57–58.

³⁸ Uo. 86.

³⁹ Chase, Elise: *Healing Faith: An Annotated Bibliography of Christian Self-Help Books*. Greenwood Press, Westport, Conn. 1985.

netét távolabbra, más, a nyugati kultúrára jellemző ezoterikus trendek és hagyományok területén túlra is eljuttatja. A nyugati ezoterikus gondolkodás, amely korábban a keresztyén gnoszticizmus keretei közé szorult, immár szekularizálódott és keveredett a kvantumfizikával és az ehhez hasonló tudományos tézisekkel.”⁴⁰

Már az eddig elhangzottak alapján is meg tudjuk állapítani, hogy míg az észak-amerikai protestáns keresztyénség korábban csak kis közösségekben gyakorolta a gyógyulás és anyagi gyarapodás, jólét üzenete szerinti hitéletet, a prosperitást hirdető irányzatok alapvetően járultak hozzá a később globális méreteket öltő pozitív gondolkodást és önsegítést hirdető világnézetek, gondolkodások, új műfajok és médiumok megszületéséhez. Úgy vélem, hogy ezzel egy időben az önsegítés gyakorlatának népszerűsége is hatott a transzatlanti protestáns spiritualitás és keresztyén gondolkodás arculatára. A New Thought immár számtalan formában és médium közvetítésében folytatja útját nemcsak Amerikában, hanem a világ minden pontján. Az anyagi gyarapodást hirdető, a reciprocitás elvére hivatkozva adományokat gyűjtő és a súlyos betegségekből is gyógyulást ígérő lelkészek és híres igehirdetők szándékai, teológiai háttere és érdekei természetesen meg is kérdőjelezhetőek, vagy legalábbis további kérdéseket vetnek fel. A további kutatások során ilyen jellegű tanulmányokkal is érdemes foglalkozni.⁴¹

A bővülködés teológiája nem egységes, így állításainak teológiai helyességét sem egyszerű meghatározni, főként azért, mert nem csak felekezetenként, hanem teológiai irányzatokként is más-más megítélése lehet az egészség és az anyagi jólét Istenhez fűződő ok-okozati kapcsolódásának. Emellett azt is fontos megemlíteni, hogy ha vallástudományi szempontból vizsgáljuk a kérdést, akkor a mágia és a népi vallásosság kérdésének is fel kell merülnie. Ugyanis valószínű, hogy az anyagi és fizikai jólét és az ima kapcsolata már évszázadokkal az amerikai hátterű bővülködés evangéliumának első megjelenése előtt is részét képezte a protestáns népi vallásosságnak. Joggal feltételehető az is, hogy más, nem keresztyén vallásokban is lehet felfedezni olyan hasonló mechanizmusokat, vallási felfogásokat és vallásgyakorlatokat, amelyek egymásra épülhettek, egymásra hathattak, és sajátos színezeteket hozhattak létre az eltérő kultúrák és vallások találkozásakor. Ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata érdekes eredményeket hozhat a New Thought és az önsegítés jelenségének megértésében, és segítik a pünkösdi mozgalom és a karizmatikus hullám terjedésének sikerességét érintő vizsgálódásokat.

---

⁴⁰ Haller, John S.: *i. m.* 244.

⁴¹ Percy, Martyn: “Your Church Can Grow!” – A Contextual Theological Critique of Megachurches. In: Hunt, Stephen (ed.): *Handbook of Megachurches*. Brill Handbooks on Contemporary Religion 19. Brill, Leiden–Boston 2020, (103–128) 105–106.

Ez a tanulmány nem tért ki a karizmatikus és a neokarizmatikus mozgalom kérdésére, sem a New Thought hazai vallási és közgondolkodási relevanciájára. A téma a tanulmány keretein túl is megérdemli a további vizsgálódást, ugyanis amit ez a tanulmány nyújthat, csupán a jéghegy csúcsa. Az önségítő irodalom és az önségítő protestáns keresztyén irodalom összevetése is érdekes eredményeket hozhat a kortárs nyugati ember spirituális és materiális igényeinek megismerése tekintetében.

Az amerikai kontextus felvázolása után ez a tanulmány David (korábban Paul) Yonggi Cho, a Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház vezetőjének viszonyát mutatja be az eddig tárgyalt bővülködés-teológiával. A tanulmány arra törekszik, hogy felvázolja azt a teológiai koncepciót, amelyet Cho alakított ki az amerikai bővülködési evangélium példái alapján. E tanulmány kereteiben sajnos nincs mód kitérni Cho teljes munkásságára, valamint a számos esetben felmerülő sámánisztikus és buddhista hatás kérdésére. Ezeket a fontos kérdéseket egy másik tanulmányban szeretném bemutatni és elemezni, megvizsgálva a yoidói egyház vallásgyakorlását és Cho vallásteológiai felfogását.

2. Yonggi Cho bővülködés-teológiája és *A negyedik dimenzió*

A koreai protestáns keresztyénség kontextusában a pünkösdi Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház és annak vezető lelkésze, Yonggi Cho szerepén keresztül jól láthatóvá válnak a találkozási pontok a korábban bemutatott észak-amerikai bővülködés teológiájával.⁴² E pontokat öt csoportba osztottam, amelyek a következők: 1. lelki-szellemi ajándékok; 2. áldás; 3. gyógyítás; 4. a lelkész vezető szerepe és az istentisztelet; 4. a vallásgyakorlat. Ebben a tanulmányban csupán az áldás kérdését tárgyalom részletesebben. Ezzel együtt fontos kiemelni, hogy Cho, akárcsak amerikai társai, magabiztos, karizmatikus lelkész volt, aki mind anyanyelvén, mind angolul kiválóan prédikált. A tanulmány további része tehát az áldás kérdésével foglalkozik, különösen a bővülködés evangéliumát hirdető koreai pünkösdi közösségekre való tekintettel.

Ahogy már láthattuk, a bővülködés evangéliumának alapvető része a megfelelő hit, imádkozásmód, erkölcsi élet vagy bizonyos esetekben a kellő mértékű adományozás a gyülekezet számára. A már említett protestáns, pontosabban pünkösdi-karizmatikus teológiai felfogás szerint ezek közvetlen jelei és okozói

---

⁴² Természetesen még fel lehetne sorolni más találkozási pontokat is, de összetettségük miatt ezekre nincs mód kitérni. Ilyen találkozási pont például az istenkép és Jézus Krisztus alakjának potenciális párhuzamai a hagyományos koreai vallásosságban.

az anyagi javakban bővülködő életnek. Mivel azonban felfogásnak sámánisztikus vonásai is vannak, az áldás értelmezése még összetettebb problémával szembesít a koreai kontextuson belül. Ugyanis így Cho munkásságát nem csupán a New Thought, az amerikai protestáns bővülködés-teológia és a koreai gazdasági csoda, hanem a koreai hagyományos vallásosság és a sámánisztikus kulturális örökség kontextusában is kell vizsgálnunk.

Koreai nyelven az áldás kifejezése „bok” (복), amelynek írásjele: 福.⁴³ Ez az írásjel összesen négy gyökből áll: ruha, tető, száj és rizsföld. Tehát már maga az a kifejezés is, amelyet később a keresztyén áldásfogalomra (축복 祝福 – csukbok) is használnak, anyagi, e világi áldásokat tartalmaz.

Az ősi koreai vallási képzetek szerint a felsőbb hatalom jogosult arra, hogy anyagi téren befolyásolja az emberek életét, és ezért a közbenjárást a megfelelő személytől, a szellemvilág által kiválasztott, beavatott sámántól kell kérni. Ez a gondolkodásmód a protestáns keresztyén felekezetekben, s így a Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház esetében is komoly teológiai és szemléletbeli eltéréseket eredményezhetett, és lehetővé tette a bővülködés-teológia beágyazódását egy nyugati kultúrától idegen környezetbe.

A protestáns keresztyénséget kutató dél-koreai Sin Hong Kim véleménye szerint⁴⁴ a Dél-Koreában gyorsan és intenzíven lezajlott gazdasági növekedés okozta a materializmus megerősödését és központi életcélá válását. Ezt Sin Hong Kim a mammonizmus kifejezéssel írja körül.⁴⁵ Cho munkásságát és a koreai protestantizmus egyedi fejlődésének útját Harvey Cox is bírálja a *Fire from Heaven* című könyvében,⁴⁶ és ő is mammonizmusnak nevezi a jelenséget. Kate Bowler ezt írja Cho szerepéről a bővülködés-teológia kontextusában:

„David Yonggi Cho nagy támogatója lett az amerikai bővülködés-teológiát hirdetők között, és saját jogán is roppant népszerű előadóvá vált a különböző konferenciákon. Nagy hatású könyve, *A negyedik dimenzió* (1979) tömör teológiai magyarázatot nyújt a szem számára láthatatlan erőkről. A könyv bevezetőjét Robert Schuller írta. Az ehhez hasonló helyi meggyülekezetek szilárdították meg a bővülködési mozgalom pozícióit a nemzetközi szintén.”⁴⁷

⁴³ Kim, Sin Hong: *The Role of Shamanism in the Korean Church Growth*. Faculty of Theology at the University of Durban-Westville 1993, 79. (Magiszteri tézis.)

⁴⁴ Kim, Sin Hong: *i. m.* 80.

⁴⁵ Uo. 81.

⁴⁶ Cox, Harvey: *Fire from Heaven. The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. First Da Capo Press, Cambridge, Mass 2001.

⁴⁷ Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*, 102.

Yonggi Cho munkássága sokak számára vált követendő példává, míg mások egy eretnek koreai sámánt láttak benne az általa alkalmazott módszerei és a gyülekezetében betöltött szerepe alapján. Ebben a tanulmányban nem kívánok állást foglalni Cho teológiájának minőségét illetően, mindössze az a célom, hogy Cho teológiai gondolataival mutassam be a New Thought és a bővülködés-teológia rokon elemeit.

2.1. A negyedik dimenzió

A negyedik dimenzió mindkét kötete párbeszéd formájában mesél el eseményeket. Cho saját élettörténeteinek és híveinek adott tanácsain keresztül ismerteti teológiai meglátásait. Kidolgozott, tudatos narratív vezérfonal nem figyelhető meg. A kötet inkább a hatékony ima és a megfelelő keresztyén gondolkodásmód egymást követői lépéseinek egyszerű, a vallásos ember számára jól követhető logikáját követi. Módszereinek eredményességéről személyes csodaélményei és egyéni tapasztalatai adnak tanúbizonyságot. A siker és sikeresség kulcsszavak az öngyógyító irodalomban és az észak-amerikai bővülködés-evangéliumban. Így nem meglepő, hogy a kifejezés 20-szor fordul az első, 1979-es kötetben.

A következőkben idézetekkel mutatom be, hogy Yonggi Cho miként viszonyul az anyagi javakhoz, a szavak általi teremtéshez és ahhoz, hogy ezek miként kapcsolódnak a keresztyén hithez.

Először is: mi is az a negyedik dimenzió? Yonggi Cho a három természeti dimenzióból indul ki. Ezek az egyenes, a sík és a testek térbeli kiterjedése. A negyedik dimenzió a hit szellemi birodalma, amelyet a másik három dimenzió tölt ki. Ez az inkubáció tétele, ami azt jelenti, hogy a három természetes dimenziót a negyedik szelleme uralja és befolyásolja. A negyedik dimenzió lehetőségeihez az embereknek is van hozzáférésük bizonyos mértékig, vagyis a hitüktől és élethelyzetüktől függetlenül ők is képesek „teremteni”. Azonban ezek a képességek lehetnek a Sátán „ajándékai” is, ugyanis a démoni – ha korlátozottan is, de az emberek számára megtévesztően hasonló módon – szintén bír a teremtés képességével. A jót viszont meg lehet különböztetni a rossztól, ugyanis aki ezt az erőt saját képességei magasztalásával, nem Krisztus nevében és nem neki hálát adva használja, az a Sátán megtévesztésének áldozata.

A negyedik dimenzió erejének használata a szó teremtő erején keresztül történik. A szó természetesen itt nem csak kimondott szavakat, hanem gondolatot, imát és papírra vetett listákat vagy elképzeléseket jelent. Az ima és a vágyak beteljesedését segíti, akárcsak a vizualizáció gyakorlatának elsajátítása is, amellyel még konkrétabb formában közölhetjük vágyainkat. A teremtő ima és a hit általi gyarapodás pedig négy lépéssel érhető el. A következőkben ezt a négy imalépést ismertetem.

2.1.1. *Egy tiszta és konkrét cél vizualizálása az elmében* (“Envision a Clear-cut Objective”)

A vizualizáció, azaz a „kívánt” valóság képzeletbeli megjelenítése mint agykontroll vagy manifesztációs technika igen gyakori az önsegítő és az önsegítő- ezoterikus irodalomban. Az egyik legismertebb példa talán Rhonda Byrne *The Secret* című könyve.⁴⁸ A technika lényege abban áll, hogy kívánságunkat vagy vágyunkat egy konkrét elmeképben kell részletesen magunk elé képzelnünk. Ennél a lépésnél Yonggi Cho listák vagy konkrét számadatok papírra vetését is javasolja.⁴⁹ A technika bibliai magyarázata így hangzik:

„Az Úr sosem üdvözli a homályos imákat. Timeus fia, a vak Bartimeus futva ment Jézus Krisztushoz, s közben ezt kiáltotta: »Jézus, Dávidnak Fia, könyörül rajtam!« (Mk 10,47) Bár mindenki tudta, hogy Bartimeus az ő vakságából való gyógyulását kérte, Krisztus mégis ezt kérdezte tőle: »Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?« (Mk 10,51) Krisztus pontos kéréseket akar. Bartimeus így szólt: »Mester, hogy lássak.« Jézus ezt válaszolta neki: »Eredj el, a te hited megtartott téged.« (Mk 10,52).»⁵⁰

Ennek a szemléletnek a lényegét egy személyes megfigyelés alapján is megfogalmazhatom. 2022-ben, amikor lehetőségem volt meglátogatni a yoidói egyházat, a következő anekdotát hallottam: Egy napon Cho lelkészt megkereste egy anya és a lánya. A lány már régóta meg szeretett volna házasodni, és sokat imádkozott is egy férjért. Amikor a lelkész arról kérdezte, hogy mégis milyen férjet szeretne magának, a lány nem tudott konkrétumokat felsorolni, csupán annyit mondott: örülné, ha a jövődöbelije tanár lenne. Ekkor Cho azt javasolta a lánynak, hogy menjen haza és írja körül ezt a férfit minél pontosabban: milyen magas, hord-e szemüveget, milyen idős... Ha pedig elkészül a listával, minden nap vegye a kezébe és imáival vizualizálja az óhajtott a férfit. Néhány hónap elteltével a lány egy nyári táborban találkozott az imákban vizualizált férfival, aki ráadásul még zenetanár is volt.

2.1.2. *Lángoló vágy* (“Have a Burning Desire”)

A legnagyobb koreai karizmatikus mozgalom, pontosabban egyház vezetője szerint a vizualizáció tulajdonképpen csupán az első lépés, azonban semmi

---

⁴⁸ Byrne, Rhonda: *The Secret*. Beyon Words Publisher, New York–Loldon –Toronto–Sidney 2006. Magyar fordítása: Byrne, Rhonda: *A titok*. Ford. Cziczelszky Judit. Édesvíz Kiadó, Budapest 2007.

⁴⁹ Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. (1979), 19.

⁵⁰ Uo. 8.

hatása nincs, ha a hívő szívében nem található meg az a lángoló és heves vágy, amely révén teremtő erő tud nyerni kívánsága létrehozásához. Ezt egyszerűen a tűz hasonlatával fogalmazza meg Cho:

„Az Úr nem szereti a langyosat, az ő mestersége ugyanis csak a tűzforró. Ha meg van benned a tűzforró, lángoló vágy, akkor eredményekre is számíthatsz.”⁵¹

A sikeres vizualizációt tehát a vágy intenzitása határozza meg. A „desire”, a „vágy” kifejezés összesen 60-szor fordul elő *A negyedik dimenzió* 1979-es kötetében. Ez is tükrözi, hogy a lángoló vágy milyen alapvető eleme a gondolatok és az ima általi teremtés folyamatának. Noha a vágy anyagi javakra is vonatkozhat, Cho ügyel arra, hogy ne értsük félre: végső soron az ilyen vágyainknak is Krisztus szolgálatában kell állaniuk. Amikor az egyik híve azt adta tudtára, hogy kidolgozta lángoló vágyát egy dohányüzletbe való belépésre, Cho helytelennek minősítette ezt, mivel vágya nem volt összeegyeztethető a Bibliában foglaltakkal; és annak a férfinak a vágyát is helytelenítette, aki a családját kívánta elhagyni egy új feleségért. Az ilyen vágyakat úgy értelmezte, mint amelyek a Sátán ösztözésére ébredtek fel, és azt hangsúlyozza, hogy a szívben felébredt vágyakat mindenképpen a Biblia mércéjével kell elbírálni.⁵²

2.1.3. *Ima a bizonyosságért* (“Pray for Assurance”)

E tétel alapján addig kell imádkoznunk a kért dologért, amíg Istentől meg nem kapjuk a teljes bizonyosságot imánk beteljesülésére. Ha megkaptuk, akkor joggal formálhatunk igényt a vágyaink tárgyára.

„Ennek az évnek az elején imádkoztam, majd Isten biztosítékot adott arról, hogy a gyülekezetem 50 000 hívet fog számlálni. Így jogot formáltam a biztosítékra, és a szívemben már látom is az 50 000 hívőt.”⁵³

Véleményem szerint Cho munkájának talán ez az egyik legnehezebben értelmezhető része, ugyanis nem közli, hogy pontosan miben nyilvánult meg Isten ilyenfajta „visszajelzése” az elhangzott imákat és vizualizált kívánságot illetően. Ahol a kötetben a bizonyosság (“assurance”) kifejezést használja, nem ír le egyértelmű jeleket, csupán anekdotákat, amelyek egy érzésről vagy érzetről számolnak be. Azonban már Essek William Kenyon írásában is megfigyelhetők olyan „jogi formulák”, amelyek később Cho nyelvezetében is megjelennek a bizonyosság, biztosíték kapcsán:

⁵¹ Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. (1979) 14. Vö. Jel 3,15–16.

⁵² Uo. 84.

⁵³ Uo. 17.

„Megkaptam a lényeket; és amint ez a lényeg, a birtoklevél, a jogi okmány a kezünkbe jut, azok a dolgok már hozzánk tartoznak jogilag, és hozzánk kell jönniük, akár látjuk őket fizikailag, akár nem. Imádkozd ki tehát a hitnek ezt a bizonyosságát!”⁵⁴

Láthatjuk, hogy az a fajta jogi terminológia, amelyet a Christian Science és a korai keresztyén New Thought követői kezdtek el használni a 19. század folyamán, tovább él e távol-keleti protestáns keresztyének körében és teológiai irodalmában. Természetesen ez az átvétel nem véletlen, ugyanis Cho is olvasta a Christian Science és a New Thought alapítóinak, illetve képviselőinek könyveit, és közvetlen kapcsolatot ápolt a kortárs amerikai bővölködés-teológia kiemelkedő alakjaival.

2.1. 4. *Hirdessük az igét!* (“*Speak the Word*”)

A negyedik és egyben utolsó tétel szerint arról a kívánságról, amelyről bizonyosságot kaptunk, beszélnünk kell. Cho szerint a kimondott szónak nagy ereje van. A szó teremtő ereje szorosan összefügg a pozitív gondolkodás és megfogalmazás módjával:

„A Biblia egyértelműen kimondja, hogy ami irányítja a nyelvet, az irányítja a testet is. Amit szólsz, azt fogod kapni. Ha folyton csak azt mondogatod, hogy szegény⁵⁵ vagy, akkor az egész téged körülvevő rendszer arra áll rá, hogy vonzza a szegénységet. Így otthonosan fogod érezni magad a szegénységben, inkább a nincstelenséget választod. De ha kitartóan azt mondogad magadnak, hogy képes vagy, hogy sikeres tudsz lenni, akkor az egész valódat ráhangolod a sikerre.”⁵⁶

A negatív kifejezőmód kerülése mind a gondolatok, mind a kimondott szavak szintjén a vonzás törvényének is sajátja, amelyről a már említett *A Titok* című könyv szól legvilágosabban. Fontos kifejezés még a “claim”, amelynek a magyar „követeld” fordítása nem fejezi ki egyértelműen az angol szó által leírt aktust.

---

⁵⁴ Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. (1979) 24. Az idézet magyar fordításának forrása: Cho, David Yonggi: *A negyedik dimenzió szellemi világa*. Ford. Péter Ha Yong-Dal, Budapesti Teljes Evangéliumi Gyülekezet, Budapest 1998.

⁵⁵ „A szegénység a Sátán egyik átka. Isten arra vágyik, hogy minden ember bővölködjék és egészséggnek örvendjen, mint ahogyan a lelkük is bővelkedik (3Jn 1,2). Ennek ellenére a világon kevés helyen ismerik és tapasztalják úgy a szegénységet, ahogyan azt én láttam. Kiváltképpen a harmadik világban az emberek elkeseredésben, és azért küzdenek, hogy csak egy nappal tovább élhessenek. Magam is a harmadik világból való vagyok. Első kézből tapasztaltam, milyen az, amikor nincs mit enni.” Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 2. (1983), 74.

⁵⁶ Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. (1979), 54.

A “claim” vagy “claim it” napjainkban is népszerű szófordulat, és azt jelenti, hogy olyasmit veszek át, ami már eleve a sajátom.⁵⁷

„Követeld [claim] magadnak és szöld az Istentől kapott bizonyosság szavait, ugyanis a szavaid útra kelnek és teremtenek. Isten szólt, és létrejött az egész világ. A te szavad az anyag, amellyel a Szentlélek teremtett.”⁵⁸

A tanulmány sajnos nem tud itt kitérni Rhonda Byrne *A titok* és *A negyedik dimenzió* elveinek összevetésére, viszont mindenképpen érdemes lenne tételesen összehasonlítani ezeket. Természetesen keletkezését illetően *A negyedik dimenzió* kötete régebbi, mint a 2006-ban kiadásra kerülő *A titok*.⁵⁹ Feltételezhető, hogy a közös elemek, a vonzás, a szó és a gondolat teremtő ereje, a vizualizáció és a kívánt tárgy mint már meglévő eredmény kezelése mind bizonyítékai annak a mélyen húzódó vallási-kulturális tartalomgyüttesnek, amelynek hatását jól láthatjuk két, elvileg egymástól távol álló „világot” képviselő dél-koreai lelkész, Yonggi Cho és az ezoterikus guru, Rhonda Byrne szerző esetében.

A korábban felsorolt jellemzők alapján kimondhatjuk, hogy *A negyedik dimenzió*-ban olvasható teológiai meglátásai alapján az észak-amerikai bővülködés-teológia fővonalait követő Yonggi Cho szintén besorolható a bővülködés evangéliumát hirdető lelkészek közé.

A tanulmány nem tér ki David Yonggi Cho azon prédikációnak és írásainak elemzésére, amelyek alapján még árnyaltabb képet alkothatnánk a bővülködés kérdését illető állásfoglalásáról. Mindemellett az is fontos, hogy a bővülködés evangéliumának üzenete és az a siker, amelyet a Yoido Teljes Evangéliumi Egyház aratott a dél-koreai vallási piacon, szintén jelentős aspektusként mutatkozhat a részletesebb vizsgálódások nyomán. A bővülködés teológiájának fogadtatása további érdekes téma lehet mind a támogató hívek, mind az azt elítélő teológusok és protestáns közösségek szempontjából. Fontos azonban kiemelnünk, hogy az amúgy nem a dogmákkal, hanem sokkal inkább az „életbölcsessel” foglalkozó bővülködés-teológia hittudományi kiértékelése összetettebb feladatot jelent.⁶⁰

⁵⁷ Például: claim a package at the post, claim the child as your legitimate offspring, claim your inheritance, claim justice. Követelni, de átvenni és joggal hozzájutni is.

⁵⁸ Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. (1979), 20.

⁵⁹ A kötet alapján dokumentumfilm is készült. Ld. Az Iránytű – A titok második része. In: *YouTube*. https://www.youtube.com/watch?v=m0GPCvnb4y1&list=PLiãZIk-pSldJf87mvdNSVe7w9UNiF_vlf (2023. szept. 13.).

⁶⁰ Ezzel együtt is úgy vélem, hogy a téma akár szélesebb, nem tudományos körben is komoly relevanciával bír, ugyanis a hétköznapi életünk beszédmódjait és értékeit ismerhetjük meg mélyebben általa.

3. A sámánisztikus hagyományok és a bővölködés teológiájának viszonya Dél-Koreában

Ebben a fejezetben csupán dióhéjban ismertetem a koreai népi vallásosság és a Yoidói Teljes Evangéliumi Egyház kapcsolatát. Ezért a fenomenológiai, vallás-szociológiai, antropológiai stb. vizsgálati módszert itt csupán csak megemlítem.

A koreai vallásosság történetéről szóló nagy monográfiájában James Huntley Grayson muszok-kjo névvel hivatkozik a koreai népi vallásosságra.⁶¹ De mi is ez a muszok-kjo, és miként kapcsolódik a sámánizmus témájához? A korjóbeli koreaiak három olyan kultuszt tiszteltek a Korjo-korszakban, amelyeknek eredete a Koreai-félsziget ősvallásához vezethető vissza. Ez a három: a hegyeknek és folyóknak ajánlott rítus; a nem konfuciánus eredetű ősök tisztelete; illetve az esőért történő könyörgés rítusai.⁶² Ezek a rítusok szinte változatlanul maradtak fenn a térségre jellemző heves politikai és kulturális változások ellenére:

„Úgy tűnik, hogy ezek a korjói rítusok az ősi tradíciók folytatásai, méghozzá egy magától értetődő párhuzammal szorosan kapcsolódnak a modern Szibériában gyakorolt sámánisztikus hagyományokhoz. Hyun-Key Kim Hoghart a következőkre hívja fel a figyelmet: a történeti források alapján kimutatható, hogy a mudang (sámán) a következő rítusokat végezte: gyógyítás, jóslás és jóslatok közvetítése, szellemalászállás, a sámán megszállása szellemek által és átkozás. Az utóbbi elem kivételével minden más jellegzetesség kimutatható napjaink koreai sámánisztikus hagyományaiban is.”⁶³

Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy a koreai sámánisztikus hagyományok fennmaradtak a különböző uralkodó vallási tradíciók „elnyomása ellenére” is, és pedig elsősorban a népi vallásosság formájában. A muszok-kjo tehát a gyógyítást, az ördögűzést, a jóslást és más funkciók összességét jelöli, azonban annak tartalma korántsem egységes sem teológiailag, sem pedig formai szempontból a kultuszok tekintetében. Mint minden sámánisztikus tradíció, így a koreai is területileg és korszakonként rendkívül fragmentált, azonban ennek ellenére általánosabb jelenségek figyelhetők meg a különböző hagyományok között.

A koreai sámánizmus, más néven muizmus vagy sinkjo, egy mélyen gyökerező múltra visszatekintő spirituális gyakorlatok összessége. A sámánisztikus hagyomány jelentős szerepet játszott a Koreai-félsziget kulturális és vallási tájképének kialakításában. A több ezer évvel ezelőtt kialakult koreai sámánizmus sok más

⁶¹ Grayson, James H.: *Korea – A Religious History*. 1st edition. Routledge, London 2002, 216.

⁶² Uo.

⁶³ Uo. 217.

vallással érintkezve fejlődött, idomult és integrálódott többek között a buddhizmus koreai hagyományába, a taoizmusba és a protestáns keresztyénségbe is.

A koreai sámánizmus kezdetei az ókori Koreába (Ko-Gurjó) nyúlnak vissza, ahol a főként animista⁶⁴ jellegű hiedelmek és gyakorlatok terjedtek el széles körben az őslakosok körében. A Koreai-félsziget korai lakói a természet elemeit, a szellemeket és az ősokeket tisztelték, és úgy vélték, hogy ezek az természetfeletti tényezők fontos szerepet játszanak életük alakításában. A koreai sámánizmus közösséget összetartó spirituális hagyományrendszerre lett, amely a régióból eredő hiedelmeket ötvözte többek között Kína és Szibéria vallásos elemeivel.

A koreai sámánizmus lényege a világban élő számos szellemben, istenségben és természetfeletti tényezőkben való hit. A szellemek az ember életének különböző területei felett uralkodnak, beleértve a természeti jelenségeket, a termékenységet és az ember sorsát érintő eseményeket is. Fontos az ősök tisztelete is, mivel az ősök biztosítják a kapcsolatot az élők és a holtak világa között. A koreai sámánizmus hagyományai szerint a szellemvilág dinamikus, állandóan jelen van, hatása folytonos, ezeket a hatásokat pedig ahhoz értő személyek által lehet irányítani.

3.1. *A gut szertartás*

A „gut” kifejezés a Koreai-félsziget sámánjai által végzett rítus vagy szertartás megnevezésére szolgál. Ennek több formája is létezik. A kifejezés magában foglalja a zenélést, a táncot és az énekszót. A sámán legfontosabb hangszere a dob,⁶⁵ amely a földi és a spirituális világ közötti kapcsolat megteremtéséhez nyújt segítséget. A gut kisebb formátumú változatai a „bison” vagy „binyom” (ülő) gut.⁶⁶ Ezzel szemben egy teljes értékű guthoz „seon gut”, azaz álló gut szükséges, vagyis olyan személyek, akik zenét, éneklést és táncot szolgáltatnak a szertartáshoz. Őket „jebi-nek” nevezik.⁶⁷ Természetesen a gut szertartásokat tovább lehet rendszerezni céljaik alapján is.

3.2. *A bok, vagyis az áldás*

A koreai sámánizmus és a keresztyénség közötti kapcsolat felvetése esetén az áldás, amely vonatkozhat az egészségre, az anyagi helyzetre vagy egyéb szerencsére, nagyon fontos szereppel bír. Jeremy Reynalds egy „gibokdzse” nevű szer-

⁶⁴ Yamada, Takako: *An Anthropology of Animism and Shamanism*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1999, 14.

⁶⁵ Ld. *Shamanic drumming*. <https://shamandrummer.tumblr.com/post/155439283328/korean-shamanic-drum> (2023. dec. 28.).

⁶⁶ Kim, Sin Hong: *i. m.* 85.

⁶⁷ Uo. 86.

tartásról ír,⁶⁸ amely során a sámán elüldözi azokat az ártó szellemeket, amelyek akadályozzák a hozzá járuló egyént vagy családot az anyagi javakban való gyarapodásban és bővülködésben.

3.3. *A sámán megnevezése és a sámánbetegség*

A sámán vagy koreai nyelven mudang egyfajta közvetítő az emberek világa és a szellemvilág között. Szellemekkel kommunikál a specifikus célok érdekében végzett rituálékon, amelyeket gyakorta ritmikus dobolás és éneklés kísér. A sámán transzszerű állapotok révén lép kapcsolatba a szellemvilággal. Szerepe sokrétű, beleértve a gyógyítást, a jóslást, valamint az átok alá tevést és az átok alól való felmentést. Annak érdekében, hogy kapcsolatba tudjanak lépni a spirituális erővel, a sámánok általában hosszú ideig tartó tanulással tökéletesítik képességeiket, majd pedig egy beavatási szertartás után gyakorolhatják tiszttségüket.

A sámánná váláshoz a már jól kifejtett sámánbetegség vezet, amelynek koreai neve a „mubjong”, amely a sámánt jelölő „mu” szó és a betegséget jelentő „bjong” szavak összetételéből áll. A sámánná válás történhet a szerep öröklése, valamint egy szellem általi kiválasztás alapján.⁶⁹

Megnevezésükre több kifejezést használnak: a női sámánt a „mudang”, a férfi sámánt pedig a „sana mudang” vagy „pakszu”⁷⁰ jelöli. A koreai sámánizmusban a két nem egyaránt képviselteti magát. (A női sámánok kutatása nagy népszerűségnek örvend a feminizmus felerősödésével.) A sámánok klientúrát építenek ki, azonban nem szerveződnek klerikális közösségekbe; feladataikat önállóan, legfeljebb segítőkkel látják el.⁷¹

3.4. *A sámán feladatai*

Napjainkban a sámánok egyik leggyakrabban ellátott feladata a jóslás, amelynek és minden más rítusnak gyakorlatai tájegységenként és hagyományonként változnak. Emellett exorcizmust is folytatnak, amely sokszor esetben viták sorát indította el a koreai protestáns, főként karizmatikus ördögűzési technikával kapcsolatban.

---

⁶⁸ Reynolds, Jeremy: Shamanistic Influences on Korean Pentecostal Christianity: An analysis. In: *Cult Education Institute*. <https://culteducation.com/group/1279-yoido-full-gospel/22504-shamanistic-influences-in-korean-pentecostal-christianity-an-analysis.html> (2023. dec. 28.).

⁶⁹ Grayson, James H.: *i. m.* 219.

⁷⁰ Uo. 218.

⁷¹ Kim, Sin Hong: *i. m.* 88.

Az egyik legfontosabb szertartás a „seongju” (城州). Ezt a szorongó szellemek vagy az istenségek megnyugtatására végzik.⁷² Egy másik lényeges rituálé a „naerim gut”, amelyet egy sámán beavatása vagy a szellemektől várt útmutatás kérése esetében hajtanak végre.⁷³ Ezek a rituálék közösségi funkciót is ellátnak, és elősegítik a résztvevők közös identitásának és összetartozásuk megélésének megerősítését.

A koreai sámánizmus kitörölhetetlen nyomot hagyott a koreai kultúrában, és számos kulturális és vallási hatása volt.⁷⁴ Ezek közé sorolhatjuk a művészetet, az irodalmat és a magánéletet átszövő hagyományos szokásokat. A sámánisztikus motívumok gyakran jelennek meg a koreai folklórban, irodalomban és előadóművészetben. Mindazonáltal a magaskultúra sem mentes az inkább köznép által gyakorolt sámánisztikus hagyományok hatásaitól. A konfucianizmus, a buddhizmus és a kereszténység szintén átformálódott a tartósan gyökeret vert sámánisztikus hagyományok hatására. A koreai sámánizmus a koreai nép élő szellemi öröksége és napjainkig állandó kulturális tényezője.

3.5. *Szellemek*

A koreai sámánizmus henoteistának tekintendő, ugyanis ismeretes számára egy végső, legnagyobb és egyedüli isten, Hananim vagy Hanulnim. A Hananim kifejezés magában foglalja az „egy” szót, és a legtöbb koreai felekezet ezt a kifejezést használja a Biblia Istenének megnevezésére. Keresztyén körökben használatos még a Junim kifejezés is, amelynek jelentése: „úr”. A vasárnapra pedig a köznyelvi „il-yo-il” („Nap napja”) kifejezés helyett a „ju-il” (az Úr napja”) szót használják.

A Hanulnim kifejezés az égre utal, jelentése „Égi Király”, amely a mindenható isten helyét és az éggel való kapcsolatát juttatja kifejezésre. Így a keresztyénség szintén az éggel asszociált, minden és mindenki felett álló Istenét könnyedén össze lehetett kapcsolni a már meglévő monoteista koncepcióval. Mindazonáltal a sámánizmus Hananim-képe kevésbé hasonlít az Ószövetség és az Újszövetség istenképéhez.

---

⁷² Traditional Rite Prays for Family. In: *Korea.net*. <https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=156719> (2023. szept. 13.).

⁷³ Kyu, Lee Kwang: The Concept of Ancestors and Ancestor Worship in Korea. In: *Asian Folklore Studies* 43 (1984/2), (199–214) 201. In: *JSTOR*. <https://doi.org/10.2307/1178009> (2023. szept. 13.).

⁷⁴ Kovács Ábrahám: A koreai keresztyénség vallási és kulturális kontextusa, a protestantizmus, nacionalizmus és az inkulturáció a Hajnalpír országában. In: *Teológiai Fórum* 12. (2018/2), 67–84.

Hananim után a levegő istenei foglalják el a legelőkelőbb pozíciókat. Az egyes égtájaknak külön istenei vannak.⁷⁵ A föld szellemei közül a legjelentősebb a hegy-isten, Szansin, aki minden hegy istene.⁷⁶ Fontosak még a víz szellemei; mind-egyikük sárkány, királyuk pedig a Jongvang nevű sárkány.⁷⁷ A számos névtelen szellem mellett „szélhámos” típusú szellemek is vannak. Ilyen például Tokkebi (Dogebbi), egy tisztátalan, sokszor gonoszkodó manó vagy démon, aki napjaink populáris kultúrájában is népszerű.⁷⁸

4. A bővölködés-teológia és a sámánizmus közötti hasonlóságok rövid áttekintése

Bár látszólag a bővölködés-teológia és a sámánizmus között túl sok közös pont nem merül fel, ha közelebbről vizsgáljuk a kérdést, akkor számos hasonlóságot fedezhetünk fel. Annak ellenére, hogy a két vallási jelenség távoli kulturális és vallási kontextusokban jelenik meg, mindkettőt az egyén anyagi és szellemi jólétére való összpontosítás jellemzi. Természetesen itt fogalmi nehézségekbe ütközünk, ugyanis nem létezik egységes sámánizmus, sem pedig egységes bővölködés-teológia, azonban röviden igyekszem néhány közös vonást felsorolni.⁷⁹

4.1. Az anyagi és lelki jólét

A bővölködés-teológia magja az a meggyőződés, hogy a hit és annak pozitív megvallása anyagi jóléthez, egészséghez és sikerhez vezethet. A sámánizmus nem összpontosít kizárólag az anyagi gazdagságra, azonban a sámán által végzett feladatok között gyakoriak az olyan szertartások és rituálék, amelyek az anyagi prosperitás, az egészség és az általános jólét elérését szolgálják.

Az anyagi és a spirituális szféra összekapcsolódása a sámáni hiedelmek alapvető aspektusa. A sámánhoz járuló egyén gyakran saját magánéleti nehézségei, pénzgondjai és testi bántalmai megszüntetését kéri. Tehát mindkét vallási rendszerben megtalálhatjuk természetfeletti vagy isteni segítség keresését az anyagi és testi jólét elérése érdekében.

⁷⁵ Grayson, James H.: *i. m.* 222.

⁷⁶ Uo. 223.

⁷⁷ Uo. 224.

⁷⁸ Uo. 225. Ld. még Baker, Donald L.: *Korean Spirituality*. Dimensions of Asian Spirituality. University of Hawaii Press, Honolulu 2008, 20.

⁷⁹ Guisso, R. W. L. – Yu, Chai-shin (reds.): *Shamanism: The Spirit World of Korea*. Asian Humanities Press, Berkeley, Calif. 1998.

4.2. *A közvetítők*

A bővülködés-teológia prédikátorait és hittérítőit az isteni akarat közvetítőinek és letéteményeseinek tekintik követőik. Több esetben saját életútja a bizonyossága, isteni bizonyítéka annak, hogy az általuk hirdetett tanok hitelesek. Mindannyian karizmatikus egyéniségek és szellemi-spirituális tekintélyt vívnak ki közösségükben.

A bővülködés-teológiát hirdető prédikátorokhoz hasonló jelenséggként értelmezhető a sámán személye is, aki közvetítő az emberi világ és a szellemvilág között:⁸⁰ szellemi energiát közvetít és különféle entitásokkal kapcsolatba lépve hozza el a gyógyulást, a védelmet és a jólétet kliensei számára. A sámánok olyan különleges tudással és képességekkel rendelkeznek, amelyek által kiemelt szerephez jutnak közösségükben, és így gyakorta lesznek egyfajta közösségi vezetőkké is.

4.3. *A hit és pozitív gondolkodás*

A bővülködés-teológia lényege: a megingathatatlan hit pozitív módon történő megvallása. Hirdetői általában arra ösztönzik a híveiket, hogy még akkor is pozitívan beszéljenek helyzetükről, ha az valójában nehéz, ugyanis a szavaknak hatása van a valóságra, alakítják azt. Ennek megfelelően egyfajta mágikus gondolkodást figyelhetünk meg ebben a kontextusban, ahol a negativitás gyakorlatilag tabuvá válik. A hívőnek azonban már nemcsak közössége előtt kell tanúsítania pozitív szemléletét, hanem saját gondolatait és lelki életét sem szennyezhetik rossz gondolatok.

Ebben a vonatkozásban azt figyelhetjük meg, hogy a sámánisztikus rituálék is gyakran tartalmaznak verbális megerősítéseket és énekeket, amelyek a szavak erejét hangsúlyozzák, s amelyek pozitív változást idézhetnek elő a spirituális és anyagi szférában. A hasonlóan mágikus gondolkodás keretein belül a szavak hatékony eszköznek bizonyulnak a kívánt eredmények elérése érdekében.

A gondolkodás és ima pozitív irányba történő eltolása mellett mindkét vallási kontextusban további szimbolikus cselekedetek is szükségesek a cél eléréséhez. Ilyen például a bővülködés-teológiában a pénzügyi adományozás vagy az úgynevezett „magültetés”. A hívő adományozása később háromszorosan, ötszörösen fog megtérülni. Ezzel párhuzamosan a sámánisztikus rituálék is gyakran használnak szimbolikus gesztusokat, táncot és felajánlásokat a spirituális erők megidézésére és befolyásolására. A sámán áldozatokat mutat be a kívánt eredmény elérése érdekében.

---

⁸⁰ Hoppál Mihály: *Sámánok világa*. Püski Kiadó, Budapest 2010, 83.

Összefoglalás

Ebben a tanulmányban két fő témát érintettem. Egyfelől igyekeztem bemutatni a bővölködés-teológia és -evangélium történetének előzményeit és fejlődését az észak-amerikai kulturális dimenzióban. Láthattuk, hogy eleinte a protestáns keresztyén körökből kialakuló New Thought hamarosan meghonosodott a világi és más vallási, ezoterikus körökben is, és ezekben is gondolkodás és beszédmod alapjává lett.

A pozitív gondolkodás, a szó teremtő ereje és a fizikai egészségre, valamint az anyagi jólétre gyakorolt hatása a protestáns keresztyén gondolkodásban és azon kívül is megerősödve élt tovább. Ezek a gondolatok még az angol nyelvterületen kívül is eljutottak a köznyelvi fordulatok és a triviális életviteli tanácsok szintjéig.

A jövőben érdemes lehet összekötni a témát Max Weber munkásságával, valamint a bővölködés-teológia és a kapitalista gazdasági berendezkedés közötti viszony vizsgálatával; és természetesen további feladat volna még a téma behatóbb kutatása, illetve a New Thought és az önsegítő irodalom történetének részletesebb magyar nyelvű ismertetése.

Láthattuk, hogy a bővölködés-teológia, más néven Prosperity Theology vagy Word of Faith mozgalom olyan teológiai hitrendszer bizonyos keresztyén körökben, amely közvetlen kapcsolatot teremt a hit, a pozitív gondolkodás és a jólét között. A bővölködés-teológia szerint az anyagi bőség, a siker és a testi-egészségi jólét az Istenbe vetett rendíthetetlen hit és a pozitív megerősítések hirdetése révén érhető el. A bővölködés-teológiát hirdető prédikátorok és híveik abban hisznek, hogy az anyagi hozzájárulások vagy adományok, mint „magvetés”-nek vagy „a hit magjainak elvetése” isteni áldásokat és jólétet eredményeznek egyfajta reciprocitás értelmében. Felfogásuk szerint a bővölködés evangéliuma összhangban van a bibliai tanításokkal, azonban kritikusaik szerint ez a teológiai irányzat eltorzítja a hagyományos keresztyén tanokat, ugyanis túlzott hangsúlyt fektet a személyes haszonra és az anyagi sikerre.

A bővölködés-teológia mozgalma befolyásos prédikátorokat tudhat magáénak, akik kulcsszerepet játszottak tanainak terjesztésében és követők milliói hitének formálásában. Ezek a karizmatikus, teleevangelizációval és szerteágazó szolgálattal jellemezhető ígéhirdetők jelentősen befolyásolták a mozgalom terjedését és globális befolyását. Viszont fontos megjegyezni, hogy nem pusztán keresztyén gondolkodók és gondolatok járultak e sokszínű mozgalom fejlődéséhez.

A New Thought, a New Age és annak számos 20. századi spirituális gyakorlata összecseng a bővölködés-teológiát hirdető prédikátorok által osztott nézetekkel. A bővölködés hatása túlmutat a teológiai vitákon, és a hit és a jólét közötti

kapcsolatot kereső egyének millióinak életét és meggyőződését befolyásolja. A jólét evangéliuma karizmatikus vezetőivel és vitatott tanításával továbbra is jelentős erő a kortárs kereszténységben.

Felhasznált irodalom

- Az Iránytű – A titok második része. In: *YouTube*. https://www.youtube.com/watch?v=m0GPCvnb4yI&list=PLiaZIK-pSldJf87mvdNSVe7w9UNiF_vlf (2023. szept. 13.).
- Albanese, Catherine L. Physic and Metaphysic in Nineteenth-Century America: Medical Sectarians and Religious Healing. In: *Church History* 55 (1986/4), (489–502) 501. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/3166370> (2023. szept. 13.).
- Allen, Asa Alonso: Confidence in God. In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=7s1rYiPyHGk> (2023. szept. 13.).
- Allen, Asa Alonso: Miracle Service 1965–1970. In: *YouTube*. https://www.youtube.com/watch?v=gyA8H_aCi2Ug (2023. szept. 13.).
- Allen, Asa Alonso: The Great I AM. In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=dkgSjfacAjo> (2023. szept. 13.).
- Allen, Asa Alonso: Who Can Heal the Sick? (RARE Footage). In: *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=oqY16TwxEIA> (2023. szept. 13.).
- Baker, Donald L.: *Korean Spirituality*. Dimensions of Asian Spirituality. University of Hawaii Press, Honolulu 2008.
- Bowler, Kate: *Blessed: A History of the American Prosperity Gospel*. Reprint edition. Oxford University Press, New York 2013.
- Bowler, Kate: *The Power of Positive Thinking*. Prentice Hall, New York 1952.
- Bowler, Kate: *You Can Win*. Abingdon-Cokesbury Press, New York–Nashville 1938.
- Brown, Candy Gunther. From Tent Meetings and Store-Front Healing Rooms to Wal-marts and the Internet: Healing Spaces in the United States, the Americas, and the World, 1906–2006. In: *Church History* 75 (2006/3), 631–647.
- Buchele, Robert. Economic Achievement and the Power of Positive Thinking. In: *The Journal of Human Resources* 18 (1983/3), 441–449.
- Byrne, Rhonda: *A titok*. Ford. Cziczelszky Judit. Édesvíz Kiadó, Budapest 2007.
- Byrne, Rhonda: *The Secret*. Beyon Words Publisher, New York–Loldon–Toronto–Sidney 2006.
- Chase, Elise. *Healing Faith: An Annotated Bibliography of Christian Self-Help Books*. Greenwood Press, Westport, Conn. 1985.
- Cox, Harvey: *Fire from Heaven. The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. First Da Capo Press, Cambridge, Mass 2001.
- Cho, David Yonggi: *A negyedik dimenzió szellemi világa*. Ford. Péter Ha Yong-Dal, Budapesti Teljes Evangéliumi Gyülekezet, Budapest 1998.

- Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 1. Bridge-Logos Publishers, South Plainfield, NJ 1979.
- Cho, David Yonggi: *The Fourth Dimension*. Vol. 2. Bridge-Logos Publishers, South Plainfield, NJ 1983.
- Cox, Harvey: *Fire from Heaven. The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. First Da Capo Press, Cambridge, Mass 2001.
- Dresser, Horatio W.: *A History of the New Thought Movement*. Y. Crowell, New York, 1919.
- Guisso, R. W. L. – Yu, Chai-shin (Reds.): *Shamanism: The Spirit World of Korea*. Asian Humanities Press, Berkeley, Calif. 1998.
- Grayson, James H.: *Korea – A Religious History*. 1st edition. Routledge, London 2002.
- Haller, John S.: *The History of New Thought: From Mind Cure to Positive Thinking and the Prosperity Gospel*. Foreword by Robert C. Fuller. Swedenborg Studies 21. Swedenborg Foundation Press, West Chester, PA 2012.
- Hoppál Mihály: *Sámánok világa*. Püski Kiadó, Budapest 2010.
- Kim, Sin Hong: *The Role of Shamanism in the Korean Church Growth*. Faculty of Theology at the University of Durban-Westville 1993. (Magiszteri tézis.)
- Kovács Ábrahám: A koreai keresztyénség vallási és kulturális kontextusa, a protestantizmus, nacionalizmus és az inkulturáció a Hajnalpír országában. In: *Teológiai Fórum* 12. (2018/2), 67–84.
- Kyu, Lee Kwang: The Concept of Ancestors and Ancestor Worship in Korea. In: *Asian Folklore Studies* 43 (1984/2), 199–214. In: *JSTOR*. <https://doi.org/10.2307/1178009> (2023. szept. 13.).
- Peale, Norman Vincent: *The Art of Living*. Abingdon-Cokesbury Press, New York–Nashville 1937.
- Percy, Martyn: “Your Church Can Grow!” – A Contextual Theological Critique of Megachurches. In: Hunt, Stephen (ed.): *Handbook of Megachurches*. Brill Handbooks on Contemporary Religion 19. Brill, Leiden–Boston 2020, 103–128.
- Premawardhana, Devaka: Transformational Tithing: Sacrifice and Reciprocity in a Neo-Pentecostal Church. In: *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* 15 (2012/4), 85–109.
- Reynolds, Jeremy: Shamanistic Influences on Korean Pentecostal Christianity: An analysis. In: *Cult Education Institute*. <https://culteducation.com/group/1279-yoido-full-gospel/22504-shamanistic-influences-in-korean-pentecostal-christianity-an-analysis.html> (2023. dec. 28.).
- Roberts, Oral: *A Daily Guide to Miracles and Successful Living through Seed-Faith*. 1st published ed. Pinoak Publications, Tulsa, Okla. 1975.
- Shamanic drumming*. <https://shamandrummer.tumblr.com/post/155439283328/korean-shamanic-drum> (2023. szept. 13.).

Shaw, Eric K.: Pennies from Heaven: An Integration of Cognitive Dissonance and Spiritual Frames in a Prosperity Church. In: *Sociological Focus* 34 (2001/2), 213–229.

Traditional Rite Prays for Family. In: *Korea.net*. <https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=156719> (2023. szept. 13.).

Yamada, Takako: *An Anthropology of Animism and Shamanism*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1999.

369 manifesztációk technika. In: *Prepok Zsuzsi coach*. https://www.youtube.com/watch?v=YdUYUk-a3_s (2023. szept. 13.).

* * *

This paper discusses prosperity theology from the perspective of religious studies, arguably one of the most important aspects regarding the history and role of the Yoido Full Evangelical Church (hereinafter: YFGC) in the South Korean Protestant Christian religious tapestry. The current study aims to explore the history and characteristics of prosperity theology using the book titled “Blessed: A History of the American Prosperity Gospel” by Kate Bowler, a Canadian researcher with a Protestant theological background. The paper presents the North American context of the formation of prosperity theology from the perspective of spiritual history, history of theology and social history approaches. Furthermore, it maps the ways in which this theological tendency reached the Protestant Christian communities of South Korea. Indeed, the encounter of prosperity theology with the traditional Korean religious and cultural context raises many complex theological and religious issues, like the problem of syncretism and heresy. Finally, the study analyses the book of David Yonggi Cho, the leader of the largest charismatic church in South Korea, entitled “The Spiritual World of the Fourth Dimension”.

Keywords: prosperity theology, spirituality, positive thinking, New Thought.